

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	มายาคติและความรุนแรงของภาพแสดงแทน “ชาวเขา” ใน แบบเรียน บทเพลง และภาพยนตร์
ผู้เขียน	นายสุนทร สุขสรานุกิจ
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. จามะรี เชียงทอง ประธานกรรมการ อาจารย์ ดร. อภิญญา เฟื่องฟูสกุล กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พยายามทำความเข้าใจกระบวนการสร้างภาพแสดงแทน “ชาวเขา” ในสื่อสารมวลชน 3 กลุ่ม อันได้แก่ แบบเรียนชั้นประถม ในฐานะตัวแทนของรัฐ ภาพยนตร์ ในฐานะตัวแทนของชนชั้นกลาง และบทเพลงปกากะญอ ในฐานะตัวแทนของชาวเขา โดยการวิเคราะห์ภาพแสดงแทนชาวเขาในแต่ละสื่อ จะพิจารณาถึงเทคนิคกลไกในการสร้าง นัยยะ และการเกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมในบริบทยุคต่างๆของสังคมไทย ประกอบกับสังคมโลก แล้วนำมาเปรียบเทียบกับกันว่า ภาพชาวเขาในแต่ละสื่อ และในแต่ละยุคนั้น มีความสืบเนื่อง และย้อนแย้งกันอย่างไรบ้าง ทั้งนี้จะอาศัยมโนทัศน์ว่าด้วยการสร้างภาพแสดงแทน มายาคติ และความรุนแรง ตลอดจนการวิเคราะห์วรรณกรรมเชิงโครงสร้างนิยมเป็นตัวช่วยในการอธิบาย

จากการศึกษาพบว่า สำหรับแบบเรียนชั้นประถม 4 หลักสูตร อันได้แก่ หลักสูตรปี 2503, 2521, 2533, และ 2544 ภาพชาวเขาที่ถูกนำเสนอออกมานั้นจะมีความแตกต่างและไม่ต่อเนื่องกันอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ ในหลักสูตรปี 2503 แม้ภาพเสนอชาวเขาจะมีความต่างทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรมกับความเป็นไทย แต่ก็มีความแตกต่างที่ไม่เป็นอื่น เนื่องจากมีน้ำเสียงชื่นชมอยู่ในที ต่อมาในแบบเรียนหลักสูตรปี 2521 และ 2533 ภาพชาวเขากลับกลายเป็นอื่นอย่างถึงที่สุดกับความเป็นไทย ทั้งในด้านศาสนา และวิถีทางเพศ นอกจากนี้ชาวเขายังเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งเป็นการคุกคามความมั่นคงของชาติ และยังทำไร่เลื่อนลอย อันเป็นตัวการที่นำไปสู่ภัยพิบัติ นานาประการ และเมื่อประกอบกับการก่อร่างสร้างความเป็นชาตินิยมในแบบเรียนในลักษณะถึงเลือดถึงเนื้อ และชาวเขาถูกวางอยู่ในตำแหน่งไม่ต่างกับศัตรูผู้เผากรุงศรีอยุธยา กล่าวคือเป็นผู้ทำลาย

ชาติ ดังนั้นความเคียดแค้นรุนแรงต่อชาวเขาจึงมีอยู่สูงมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่แบบเรียนปี 2544 คำว่า ไร่เลื่อนลอย ที่เคยมีอยู่เกือบทุกหนแห่งในแบบเรียนปี 2521 และ 2533 ในฐานะคำตอบของสาเหตุที่ทำให้ป่าไม้ลดลงกลับหายไป แทนที่โดยเนื้อหาว่าด้วยปกากะญอทำไร่หมุนเวียน และเป็นนักอนุรักษ์ ดังนั้น ความไม่ต่อเนื่องของภาพแสดงแทนชาวเขาเหล่านี้ ก็คือความเป็นมายาคตินั่นเอง

สำหรับภาพยนตร์ หากมองตามลำดับเวลาเป็นห้วงทศวรรษ เริ่มจากในทศวรรษที่ 2510 ซึ่งถือเป็น “หนังนำเน่า” ภาพยนตร์ในยุคนี้จะประกอบสร้างภาพชาวเขาให้มีลักษณะเป็นอื่น ทั้งทางด้านเพศวิถี วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ กระทั่งปรารถนาจะกลืนกลายชาวเขาให้เป็นที่ไทยในที่สุด ต่อมาในทศวรรษที่ 2520 ด้วยอิทธิพลจากแนวหนังสือสะท้อนปัญหาสังคมภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา 16 ภาพชาวเขาจึงถูกจัดวางให้สามารถคงอัตลักษณ์แห่งความเป็นชาติพันธุ์ไว้ได้ กระนั้นเมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 2530 ภาพชาวเขาก็กลับกลายเป็นอื่นอีกครั้ง ผ่านการประกอบสร้างให้มีลักษณะแปลกประหลาด เพื่อเรียกเสียงหัวเราะจากความเป็นในเมือง และมีความแปลกเร้าใจในวิถีทางเพศที่อิสระของชาวเขาเพศหญิง สุดท้ายในทศวรรษที่ 2540 จนถึงปัจจุบัน ด้วยเกิดกระแสความเท่าเทียมกันในความเป็นคน และความหลากหลายทางวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ดังนั้นจึงมีภาพยนตร์ในยุคนี้บางเรื่องที่ลดแค้นวัดค่าตามมาตรฐานความเป็นไทยลง แต่อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมก็ยังคงมีการนำเสนอภาพชาวเขาในบทตลก เพื่อเรียกเสียงหัวเราะ ซึ่งดังกล่าวแสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันและการยังคงไม่ยอมรับอยู่เช่นเคย

จะเห็นได้ว่า ภาพชาวเขาในแบบเรียนและภาพยนตร์ แม้ถูกนำเสนอในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ก็มีความแตกต่างกัน หรือแม้้นำเสนอในสื่อชนิดเดียวกัน ในคนละช่วงเวลา ภาพชาวเขาก็มีความต่างกันออกไปเช่นกัน ดังกล่าวนี้อีกคือความเป็นมายาคติ โดยหากภาพแสดงแทนชาวเขาเป็นภาพด้านลบ เมื่อมันเข้าไปแฝงฝังในความคิดของคนทั่วไป และคนชาวเขา ในฐานะ “ธรรมชาติของชาวเขา” สิ่งนี้ก็ยังถือเป็นความรุนแรงทางวัฒนธรรมและความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์ อันเป็นฐานก่อให้เกิดความรุนแรงประเภทอื่นๆที่จะตามมา

ส่วนบทเพลงปกากะญอเพื่อชีวิต พบว่ามีเป้าหมายหลักอยู่ 2 ประการ คือ หากไม่แต่งเพื่อโต้แย้งกับภาพเสนอด้านลบของชาวเขา ไม่ว่าจะเป็นการเป็นคนโง่ ถึกเถื่อน และทำไร่เลื่อนลอย อันเป็นการสื่อสารกับคนนอกชาติพันธุ์ ก็เป็นไปเพื่อสื่อสารกับคนในชาติพันธุ์ ให้ร่วมกันอนุรักษ์ ประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมที่กำลังสูญหาย โดยบทเพลงปกากะญอเพื่อชีวิตส่วนใหญ่จะนำเอา บทบาท หรือดำเนินาเก่าแก่มาใส่ จนกลายเป็นปฏิบัติการทางสังคมอย่างหนึ่ง เพื่อสื่อให้คนนอกรับรู้ว่า ปกากะญอมีภูมิปัญญาในทางจิตใจ และความรู้มาเนิ่นนานแล้ว และเพื่อให้คนในรับรู้ว่า หนทางที่ บทเพลงขับขานอยู่นั้นเป็นทางเดินที่ถูกต้อง

Thesis Title	Myth and Violence of the Representation of “Hilltribe People” in School Textbooks, Songs, and Movies		
Author	Mr. Sunthorn Suksaranchit		
Degree	Master of Arts (Social Development)		
Thesis Advisory Committee	Associate Professor Dr. Jamaree Chiengthong	Chairperson	
	Lecturer Dr. Apinya Feuangfusakul	Member	

ABSTRACT

This thesis focuses on the representation of hilltribe people in three types of texts seen as media which are: first, primary school textbooks considered as a state media; second, movies assumed as a media of the middle class; and third, *Pgaz K’Nyau* music seen as a media of hill tribes. The analyses of representation of the hilltribers focuses on the techniques of construction of ‘texts’, the significance of the media, and the interrelations between the media and the social, political, and cultural aspects in different periods of Thai society and also in global context. The research employs four main concepts, namely representation, mythologies, violence, and literature structuralism to analyze and conceptualize the texts.

The study analyses that the four curriculums of school textbooks published in the years of 2503 B.E., 2521 B.E., 2533 B.E., and 2544 B.E., show dissimilarities and discontinuities of the representation of hill tribes between different periods. The curriculum of 2503 B.E. describes hill tribes’ way of life which is represented as different from that of Thai. Yet, such differences do not obviously imply the sense of ‘otherness’ as there are some admirable expression implied in the text. However in the representation of hill tribes in the 2521 B.E. and 2533 B.E. curriculums, there has been a shift of illustrations of ‘otherness’ contrasting ‘Thainess’ in many aspects especially in religion and sexuality. Not only that, the hilltribers are also portrayed involving with drugs which is a threat of national security, and slash-and-burn agriculture which leads to natural disasters. In the same period, the school textbooks also represented hill tribes as ‘enemies’ to the nation, drawing on metaphoric symbolism of the ‘enemies’, who destroyed *Ayuddhaya* Kingdom

in the ancient time. In the latest 2544 B.E. curriculum, the term ‘slash-and-burn agriculture’ which once appeared in the 2521 B.E. and 2533 B.E. curriculums, were replaced by ‘rotational agriculture’ for the *Pgaz K’Nyau* who are represented as forest preservers. The discontinuities in the texts allow us to grasp the representation of the hill tribes as constructed myths.

The thesis also deconstructs the genres represented in movies on hill tribes. Movies produced in the period 2510s B.E. are found to have been constructed to represent the hilltribe people as remote ‘others’, implying inferiority, when compared with Thais, in sexuality, livelihood, and ideological aspects. These representations of otherness, on the other hand, conceal the attempts/desires to assimilate the hilltribers into ‘Thainess’. After the 14th October 2516 B.E. uprisings, there has been a change of direction in socio-cultural critiques allowing an emergence of a more critical production of hill tribe movies, upholding the virtues of hilltribe identities rather than the assimilation attempts of the earlier period. This was represented in movies produced in 2520s B.E. However, in the 2530s B.E., the representation of ‘otherness’ of hill tribes in the movies reappeared again. This time, the ‘otherness’ are represented as dumb individuals in order to create laughter among the Thai audiences. Sexuality also plays a major role in the representation where hilltribe women are presented as sexual objects and sexually loose. From the 2540s B.E., up to the present time, with the removal of communist threats, in national and global contexts, the hilltribes are no longer represented as dangerous to national security, but overall still appeared as stupid and backward, and an object of laughter to the Thai audiences.

Although there were discontinuities in different periods in hilltribe representations in the movies, but when compared with school textbooks, period by period, the images of representations as appeared in movies differed from images constructed in the school textbooks. These inconsistencies between movies and school textbooks further highlight the myths of representation. Furthermore the negative images will create, at the subconscious level, the myths, that what people read in the school textbooks, or seen in the movies, are ‘true’ and ‘natural’ of hilltribe people. When represented as threats to national securities, it can create hatred among the readers and audiences, granting them the legitimacy to use physical force against the hilltribe people, and we can call this cultural violence. On the other hand when the images portrayed the hill tribes as being stupid and culturally inferior, the readers/audiences may come to believe that the images are true, and treated hilltribers with disregards. This is describes as symbolic violence.

Apart from the investigation of school textbooks, and movies, the thesis also analyzes *Pgaz K'Nyau* songs, in order to give a space for the *Pgaz K'Nyau* for their own representation. The modern *Pgaz K'Nyau* songs usually combine traditional with modern musical instruments and employing traditional verses from traditional songs, proverbs, etc., reflecting *Pgaz K'Nyau* wisdom but there are also some new compositions of songs on the meaning of life. The activities of song writings and singings may be considered as social practice. Analysis of the texts in the songs reveals that the *Pgaz K'Nyau* are aware of the representation of them by the state and the movie producers as backward, as well as slash and burn farmers. They argue against this in the songs and counter-represent themselves as protector of nature. They also urge the younger generation to maintain ethnic pride and identity.